

Het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Wijdmeren
T.a.v. mevrouw S.N.F. van Rijkom
Rading 1
1231 KB LOOSDRECHT

Wijdmeren, 22 september 2017

Onderwerp: Tussentijdse evaluatie nota handhaving participatiewet, IOAW en IOAZ 2016-2020

Geacht College,

De Adviesraad Sociaal Domein heeft kennis genomen van de hierboven genoemde tussentijdse evaluatie, zoals deze op 13 september 2017 aan de adviesraad is toegezonden.

In de versie van de evaluatie die wij hebben beoordeeld, is nog sprake van een thematische controle op water- en energieverbruik en van een kwantitatieve taakstelling voor het aantal op te sporen gevallen van uitkeringsfraude. Wij hebben begrepen dat de thematische controle op water- en energieverbruik inmiddels van de baan is, omdat de gemeente tot het inzicht is gekomen dat een dergelijk controle strijdig is met wet- en regelgeving. Ook de genoemde taakstelling ten aanzien van het aantal gevallen van uitkeringsfraude, is, naar wij begrepen hebben, niet meer van toepassing. Onze opmerkingen over deze onderdelen uit de evaluatie hebben wij daarom niet meer in deze brief opgenomen.

De inhoud van de tussentijdse evaluatie geeft ons aanleiding voor een aantal opmerkingen.

Het belang van handhaving

De adviesraad onderschrijft het belang van handhaving. Inwoners die recht hebben op een uitkering horen deze ook te krijgen. En wie er geen recht op heeft, hoort een dergelijke uitkering niet te krijgen. Onrechtmatige uitkeringen kosten de gemeenschap ten onrechte geld en ondermijnen het draagvlak voor de genoemde inkomensvoorzieningen.

Opzet van de evaluatie

De inhoud van de tussentijdse evaluatie is nogal algemeen en fragmentarisch. De evaluatie wordt concreet ten aanzien van de resultaten, zoals beëindigde uitkeringen, sancties en bespaarde uitkeringen. Verder wordt een aantal concrete praktijkvoorbeelden genoemd.

Naar onze mening hoort een evaluatie een vergelijking te geven van de bereikte situatie in relatie tot de beoogde situatie met een analyse van de verschillen.

Uitgangspunt hoort daarbij te zijn de controledoelstelling (bijvoorbeeld alle onrechtmatige uitkeringen ontdekken) en het daaruit afgeleide controleplan. De in de verslagperiode geleverde

controleactiviteiten en resultaten worden daarmee vergeleken. Daarmee wordt tevens duidelijk in hoeverre het controleplan is uitgevoerd en of er nog leemtes in het controletraject zitten.

Een eindresultaat zegt in dit kader niet zoveel als deze niet in de context van het aantal uitkeringsgerechtigden en de mate van realisatie van het controleplan worden gezet. Wellicht is het controleplan niet geheel uitgevoerd, waardoor ten onrechte een aantal onrechtmatige uitkeringen niet is ontdekt.

Door de opzet van de evaluatie ligt de nadruk wel heel erg op oneigenlijk gebruik en misbruik, terwijl het overgrote deel van de uitkeringsgerechtigden zich keurig aan de regels houdt.

Niet iedere overtreding van de regelgeving is “bewuste fraude”

De Adviesraad is het geheel eens met de stelling dat inwoners ook onbedoeld de regels overtreden. Terecht heeft de gemeente hier oog voor. Soms zijn acties in het dagelijks leven volkomen logisch, maar realiseert de uitkeringsgerechtigde zich niet of niet op tijd dat dit gevolgen heeft of kan hebben voor zijn of haar uitkering.

Het is wel jammer dat in het betreffende tekstgedeelte de woorden fraude en fraudeur nogal nadrukkelijk worden gebezigd. Iemand die onbedoeld de regels overtreedt is in de ogen van de Adviesraad geen fraudeur. Er is wel sprake van een onrechtmatig verkregen uitkering, maar er was geen sprake van opzet. De Adviesraad definieert fraude als een opzettelijke handeling door een uitkeringsgerechtigde, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding ten einde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen. Volgens deze definitie is voor fraude opzet vereist.

Handhaving in de praktijk

Terecht is er veel aandacht voor handhaving aan de poort door een intensieve controle bij de aanvraag en door voorlichting. Voorkomen is beter dan genezen. Maar er zijn wel grenzen aan controlemaatregelen.

In het eerste gesprek wordt een huisbezoek aangekondigd om de woonsituatie vast te stellen, maar ook om de zorgbehoefte van de inwoner of belemmeringen bij re-integratie te signaleren. Met deze combinatie heeft de Adviesraad moeite. Het vast stellen van de woonsituatie heeft nadrukkelijk een handhavingskarakter. Hier lopen zorg en handhaving door elkaar zonder dat deze goed zijn te scheiden. De eerlijke inwoner heeft uiteraard niets te vrezen. Maar een huisbezoek heeft, ook al is deze aangekondigd, toch een ingrijpend karakter. Een inwoners moet tijdens een gesprek over zijn zorgbehoefte niet tegelijkertijd het gevoel hebben dat het bezoek ook de belangrijke bijbedoeling heeft om hem of haar ergens op te betrappen. De Adviesraad pleit er voor om deze twee elementen goed te scheiden en een huisbezoek met een handhavingsdoel alleen plaats te laten vinden als er gefundeerde vermoedens van fraude zijn, één en ander binnen de kaders van de vigerende wetgeving.

Evenwicht tussen handhaving en zorg

De Adviesraad is er voorstander van om zorg en handhaving duidelijk te scheiden. Een zorgbehoevende inwoner moet vrijelijk zijn behoefte aan zorg kunnen formuleren zonder continue het gevoel te hebben dat hij of zij wordt gecontroleerd. Het zijn twee elementen die in de visie van de Adviesraad niet in één persoon zijn te verenigen.

Adviesraad Sociaal Domein Wijdmeren
P/a Hollands End 99
1244 NP ANKEVEEN
E: arsd-wijdmeren@outlook.com
www.adviesraad-wijdmeren.nl

ASD-2017-52

Tot slot

De Adviesraad is graag bereid om deze brief nader toe te lichten.

Hoogachtend.

w.g. M.J. Vredenduin
(Voorzitter)